


Огляд угод про асоціацію в практиці ЄС та їх вплив на правові системи інших країн



проф., д.ю.н. Роман Петров
(Національний університет “Києво-Могилянська академія”)
07 квітня 2020 р.



План лекції:

- Історія співпраці між ЄС та Україною;
- правові основи та цілі Асоціації ЄС-Україна;
- місце Угоди про асоціацію (УА) Україна-ЄС серед інших угод про асоціацію з ЄС;
- політичне співробітництво між Україною та ЄС у рамках УА.

Історія співпраці між ЄС та Україною

- Угода про партнерство та співробітництво (1998 р.);
- Європейська політика сусідства (2004 р.);
- Східне Партнерство (2009 р.);
- Порядок денний асоціації (2009 р.);
- Угода про асоціацію (2014 р.). Набуття юридичної чинності УА 01 вересня 2017 р.;
- Що далі? Асоціація з Шенгенським простором, членство в секторальних просторах ЄС (авіація, транспорт, оборона та ін.).

Що таке “асоціація” ЄС з іншими країнами?

- Ст. 217 ДФЄС “Союз може укласти угоди з однією або більше третіми країнами або міжнародними організаціями, що запроваджують асоціацію, включаючи взаємні права та обов’язки, спільні дії та спеціальні процедури”.
- **Справа *Demirel* [1987]** “угоди про асоціацію створює спеціальні, привілейовані зв’язки з третіми країнами, які можуть (в певній мірі) брати участь в системі Співтовариства”

Спільні цінності є основою зовнішньої політики ЄС і відібражаються в цілях УА

- ▶ *Стаття 2 ДЄС*
- ▶ «Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків».

Цілі зовнішньої політики ЄС

- Стаття 21 ДЄС
- 1. У своїх діях на міжнародній арені Союз керується принципами, які надихнули на його створення, розвиток та розширення та які він має намір поширювати у світі, а саме такими: демократія, верховенство права, універсальність та неподільність прав людини та основоположних свобод, повага до людської гідності, принципи рівності та солідарності, а також дотримання принципів Статуту ООН та міжнародного права.
- Союз прагне розвивати відносини та встановлювати партнерство з третіми країнами та міжнародними, регіональними або світовими організаціями, що поділяють принципи, зазначені в абзаці першому. Він сприяє пошукові багатосторонніх рішень спільних проблем, зокрема в рамках Організації Об'єднаних Націй.
- 2. Союз визначає та здійснює спільну політику та заходи й працює заради досягнення високого рівня співпраці в усіх сферах міжнародних відносин для того, щоб: (а) гарантувати свої цінності, основоположні інтереси, безпеку, незалежність та цілісність Союзу.

Цілі УА (преамбула)

- ▶ ВИЗНАЮЧИ, що спільні цінності, на яких побудований Європейський Союз, а саме: демократія, повага до прав людини і основоположних свобод та верховенство права, також є ключовими елементами цієї Угоди;
- ▶ - ВИЗНАЮЧИ, що політична асоціація та економічна інтеграція України з Європейським Союзом залежатиме від прогресу в імплементації цієї Угоди, а також від досягнень України в забезпеченні поваги до спільних цінностей і прогресу в наближенні з ЄС у політичній, економічній та правовій сферах;
- ▶ БАЖАЮЧИ досягти економічної інтеграції, inter alia, за допомогою створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ЗВТ) як невід'ємної частини цієї Угоди відповідно до прав та зобов'язань, що випливають із членства Сторін у Світовій організації торгівлі (СОТ), та за допомогою широкої регуляторної адаптації.

До якої групи угод про асоціацію належит УА МІЖ Україною та ЄС?

- **“Орієнтовані на членство в ЄС”** угоди про асоціацію з метою членства в ЄС (УА з країнами Центральної і Східної Європи), (УА про стабілізацію і асоціацію з балканськими країнами);
- **“Повний доступ до свобод внутрішнього ринку ЄС без формального членства в ЄС”** (УА про Європейський економічний простір, УА між Швейцарією та ЄС);
- **“Політична, правова і економічна інтеграція, але без перспективи вступу в ЄС”** (УА з середньоземноморськими країнами, Ізраїлем та Турцією);
- **“Enhanced” Угода про партнерство та співробітництво** між ЄС та Казахстаном (підписана 21.12.15 р.) та Вірменією і Азербайджаном.

Угода про Європейський економічний простір (ЄЕП)

- Відповідний акт ЄС повинен застосовуватися відповідно до цілей ЄАП, оскільки сам факт посилання на закон ЄС не передбачає ідентичного застосування в рамках законодавства ЄЕП.
- Сторони Угоди про ЄЕП зобов'язані дотримуватися практики Європейського Суду, прийняті до підписання Угоди про ЄЕП.
- 1) своєчасне впровадження законодавства ЄС в Угоду про ЄЕП;
- 2) однакове тлумачення прийнятого *acquis* ЄС та правил ЄЕП.
- На практиці принцип **«гомогенності»** означає, що, як тільки відповідне правило ЄС буде офіційно прийнято Радою ЄС або Комісією, Спільний комітет ЄЕП повинен прийняти рішення щодо відповідної зміни Угоди ЄЕП "з метою одночасного застосування законодавства країн ЄС та країн ЄЕП."



Структура УА

- 906 стор., 486 статей, 46 додатків, 3 протоколи.
- Розділ 1. Загальні принципи.
- Розділ 2. Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція з ЗБП.
- Розділ 3. Юстиція, свобода та безпека.
- Розділ 4. Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею.
- Розділ 5. Економічне та галузеве співробітництво.
- Розділ 6. Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби з шахрайством.
- Розділ 7. Інституційні, загальні та прикінцеві положення.



Чого не надає УА:

- ▶ Нема перспективи членства в ЄС (ЄС тільки визнає європейські прагнення України в преамбулі УА),
- ▶ нема безвізового режиму,
- ▶ нема прямої дії положень про заборону дискримінації українських працівників в державах-членах ЄС;
- ▶ нема повного доступу до внутрішнього ринку ЄС українських суб'єктів.



Acquis ЄС англ. та укр. МОВАМИ

- УА укр.;
- УА англ.;
- Держ. Портал з євроінтеграції;
- Переклад acquis ЄС на сайті МІНЮСТУ;
- Вебстор. ЄС;
- Вебстор. Представництва ЄС в Україні.